

GELİR VERGİSİNDE GELİRİN TOPLANMASI ve BEYANI,ZARAR MAHSUBU ve İNDİRİMLER

Abdülkadir KUŞTEPE(*)

1 - GİRİŞ

Gelir Vergisinin konusu, gerçek kişilerin geliridir. Ülkemizde gelir vergisi adıyla ilk olarak 1949 yılında 5421 sayılı Kanun çıkarılmış ve 1950 takvim yılı başında yürürlüğe girmiştir. 11 yıllık bir uygulamadan sonra bu kanun kaldırılmış, yerine 1960 yılında bazı değişiklikler eklenerek 193 Sayılı Kanun kabul edilmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun (GVK) birinci maddesinde gelir; “bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safı tutarıdır.” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı kanunun ikinci maddesinde ise hangi kazanç ve iratların gelir sayıldığı belirtilmiştir. Anılan kanunun 2. maddesine göre;

- Ticari kazançlar,
- Zirai kazançlar,
- Ücretler,
- Serbest meslek kazançları,
- Gayrimenkul sermaye iratları,
- Menkul sermaye iratları,
- Diğer kazanç ve iratlar

gelirin kapsamına giren kazanç ve iratlardır. Bu kazanç ve iratlar dışındaki kazanç ve iratlar, GVK uygulaması bakımından gelir sayılmaz ve vergiye tabi tutulmaz. Bir takvim yılı için de elde edilen kazanç ve iratların yıllık beyannamede toplanması ve beyanı temel prensiptir. Bu çalışmamızda gelirin

(*) Vergi Müfettişi

toplanması, toplanma yapılmayan haller, zararların karlara takas ve mahsubu, beyanname üzerinden yapılacak diğer indirimler ve matrahtan ve gelir unsurlarından indirilmeyecek giderler ele alınacaktır.

2- GELİRİN TOPLANMASI ve BEYANI

2.1- Yasal Düzenlemeler

Gelirin toplanması ve beyanı ile toplama yapılmayan haller, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 85'inci maddesi ile 4842 ve 4962 sayılı Kanunlarla değişiklik yapılan 86'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddelere aşağıda yer verilmiştir:

“Gelirin toplanması ve beyan

Madde 85- Mükellefler, ikinci maddede yazılı kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratları için bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça yıllık beyanname verirler. Bu Kanuna göre beyanı gereken gelirlerin yıllık beyannamede toplanması zorunludur. Tacirlerle çiftçiler ve serbest meslek erbabı ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden kazanç temin etmemiş olsalar bile yıllık beyanname verirler. Bu hüküm şirketlerin faaliyet ve tasfiye dönemlerine şamil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komanditeler hakkında da uygulanır.

Yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlar:

1. Mükellefin bunları Türkiye’de hesaplarına intikal ettirdiği yılda;

2. Türkiye’de hesaplara intikal ettirilmemesinin mükellefin iradesi dışındaki sebeplerden ileri geldiği tevsik olunan hallerde, mükellefin bunlara tasarruf edebildiği yılda; elde edilmiş sayılır.”

“Toplama yapılmayan haller

Madde 86- Aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

1. Tam mükellefiyette;

a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar, bu Kanunun 75 inci maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),

c) Vergiye tabi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,

d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı **(2011 yılı için 1.170.-TL)**’ yi aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

2. Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye’de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar.”

Toplama yapılmayan hallerin düzenlendiği 86. maddede belirtilen tam mükellef kavramı Gelir Vergisi Kanununun 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Türkiye’de yerleşmiş olanlar ile Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire,

müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşlarının Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilecekleri belirtilmiş ancak yukarıda belirtilenlerden bulundukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanların, mezkur kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmeyecekleri belirtilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun 4. maddesine göre; ikametgahı Türkiye’de bulunanlar ile bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar Türkiye’de yerleşmiş sayılırlar ve geçici ayrılmalarla Türkiye’de oturma süresi kesilmez.

Dar mükellef kavramının düzenlendiği Gelir vergisi Kanununun 6.maddesinde; Türkiye’de yerleşmiş olmayan gerçek kişilerin, sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri belirtilmiş olup Türkiye’de yerleşme sayılmayan haller Gelir Vergisi Kanununun 5. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre; belli ve geçici görev veya iş için Türkiye’ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler ile tutukluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye’de alıkonulmuş veya kalmış olan yabancılar Türkiye’de altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye’de yerleşmiş sayılmayacaklardır.

Yukarıda yer alan düzenlemeler çerçevesinde aşağıda öncelikle gelirin toplanmayacağı haller, daha sonra da yıllık beyanname ile beyan edilecek gelirler açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2- Gelirin Toplanmayacağı Haller

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 86. maddesinde açıklandığı üzere aşağıda sayılan gelirler için yıllık beyanname verilmeyecek, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

1- Tam mükellefiyette;

a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar, bu Kanunun 75 inci maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı.

Kanunun 75. maddesinin 15 numaralı bendinde yazılı olan menkul sermaye iratları ise şunlardır:

Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından;

- On yıl süreyle prim, aidat veya katkı payı ödemediği ayrılanlara yapılan ödemeler,

- On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer sandık ve sigortalardan on yıl süreyle prim veya aidat ödeyenlere ve vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler,

- Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler.

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),

c) Vergiye tabi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş

olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,

d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı **(2011 yılı için 1.170-TL)** aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

e) Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. maddesine göre; tevkif suretiyle vergilendirilmiş gelirler,

2- Dar mükellefiyette;

Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye’de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar.

2.3- Yıllık Beyanname İle Beyan Edilecek Gelirler

Yıllık beyanname ile beyan edilecek gelirler daha önce de belirtildiği üzere 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 85 maddesinde açıklanmıştır. Bu hüküm çerçevesinde Maliye Bakanlığınca yayımlanan 16 sıralı Gelir Vergisi Sirküleri de dikkate alınarak gelir unsurları itibariyle tam ve dar mükellefiyet esasında beyan edilecek kazanç ve iratlar aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1- Ticari, Zirai ve Mesleki Kazançlar

1- Tam mükellefiyette;

Basit usulde vergilendirilen ticari kazançlar ile gerçek usulde vergilendirilen ticari, zirai ve serbest meslek kazançları tutarı ne olursa olsun (zarar edilmiş olsa dahi) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Tasfiye halinde bulunanlar da dahil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komandit şirketlerin komandite ortaklarının kazançları için de tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname verilecektir.

2- Dar mükellefiyette;

Dar mükellef gerçek kişiler ticari kazançları ve gerçek usulde tespit edilen zirai kazançları ile tevkif yoluyla vergilendirilmemiş serbest meslek kazançları için yıllık beyanname vermek zorundadır. Tevkif yoluyla vergilendirilmiş serbest meslek kazançları için yıllık beyanname verilmeyecektir.

2.3.2- Ücretler

1- Tam mükellefiyette;

Tam mükellef gerçek kişiler tevkif yoluyla vergilendirilmiş, tek işverenden alınan ücretleri için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermeyeceklerdir. Birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi durumunda, birden sonraki işverenden alınan ücretlerin toplamının gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı yani 2011 yılı gelirleri için 23.000.-TL’yi aşması halinde birinci işverenden alınan da dahil olmak üzere ücret gelirlerinin tamamı beyan edilecektir. Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı serbestçe belirlenebilecektir. Tevkifata tabi tutulmamış ücret gelirleri (Gelir Vergisi Kanununun 64’üncü maddesinde yer alan diğer ücretler hariç) için tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname verilecektir.

2- Dar mükellefiyette;

Dar mükellef gerçek kişiler, tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücret gelirleri için beyanname vermeyeceklerdir. Bu uygulamada, ücret tutarının ve işveren sayısının bir önemi bulunmamaktadır.

2.3.3- Gayrimenkul Sermaye İratları**1- Tam mükellefiyette;**

Tam mükellef gerçek kişiler, vergi tevkifatına tabi tutulmuş gayrimenkul sermaye iratları için beyan sınırını yani 2011 yılı gelirleri için 23.000 TL'yi **aşmaları** halinde beyanname vereceklerdir. Tevkif yoluyla vergilendirilmemiş konut kira geliri ile ilgili olarak 2011 yılı için istisna tutarı olan 2.800 TL'nin aşılması halinde beyanname verilecektir. Ancak Gelir Vergisi Kanununun 21. maddesine göre; ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar ile gelirleri bunlar tarafından bildirilecek olanlar bu istisnadan faydalanamayacaklardır.

Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2011 yılı beyan sınırı olan 1.170.-TL'yi aşmayan, tevkifat ve istisna uygulamasına konu olmayan gayrimenkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyecektir. Konut kira geliri ile vergi tevkifatına tabi tutulmuş gayrimenkul sermaye iradının birlikte elde edilmesi halinde, 23.000 TL'lik haddin hesabında; konut kira geliri için istisna tutarı düşüldükten sonra kalan tutar ile tevkifata tabi tutulmuş gayrimenkul sermaye iradının brüt tutarının toplamı dikkate alınacaktır.

2- Dar mükellefiyette;

Dar mükellef gerçek kişiler Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş gayrimenkul sermaye iratları için tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname vermeyeceklerdir. Tevkif yoluyla vergilendirilmemiş konut kira gelirleri ile ilgili olarak (yurt dışında yerleşik olup dar mükellefiyet esasında vergilendirilmekte olan Türk vatandaşları da dahil) 2011 yılı için istisna tutarı olan 2.800 TL'nin **aşılması** halinde yıllık beyanname verilecektir.

2.3.4- Menkul Sermaye İratları**1- Tam Mükellefiyette;**

2011 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının bir kısmı tutarı ne olursa olsun, bir kısmı ise elde edilen gelirin belirli bir tutarı aşmaması halinde yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir.

2.3.4.1- Tutarı Ne Olursa Olsun Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları

Aşağıda belirtilen gelirler tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek olup, diğer gelirler nedeniyle verilen beyannameye de dahil edilmeyecektir.

1. Vergi kesintisine tabi tutulmuş olan,

- Mevduat faizleri,
- Katılım bankalarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- Repo gelirleri,
- Menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerine ödenen kar payları,

2. 07/10/2001 tarihinden itibaren düzenlenen şahıs sigorta poliçeleri dolayısıyla elde edilen menkul sermaye iratları.

3. Kurumlar vergisi mükelleflerinin 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların dağıtımı halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar payları.

4. Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi ortaklarca elde edilen kar payları.

5.01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler. (2011 takvim yılı için indirim oranının birden büyük olarak hesaplanması nedeniyle).

2.3.4.2- Belirli Bir Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Olan Menkul Sermaye İratları

2.3.4.2.1- 23.000 TL'yi Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları

Türkiye'de tevkif yoluyla vergilendirilmiş olan ve yarısı 23.000 TL'yi aşmayan; tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecektir:

Elde edilen gelirin 23.000 TL'yi aşması halinde bu gelirlerin tamamı (istisna edilen tutarlar hariç) yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

Menkul sermaye iratları toplamının 23.000 TL'yi aşıp aşmadığının tespitinde; indirim oranı ve istisna uygulanabilecek menkul sermaye iratlarının, indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının dikkate alınması, bu iratların beyan edilmesinin gerektiği durumlarda ise indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek olan ve bu yukarıda açıklanan menkul sermaye iratları, beyan sınırı olan 23.000 TL'lik haddin hesabında dikkate alınmayacaktır. Vergi tevkifatına tabi tutulmuş menkul sermaye iratları ile tevkifata tabi tutulmamış menkul sermaye iratlarının birlikte elde edilmesi halinde, 23.000 TL'lik haddin hesabında toplam tutar dikkate alınacaktır.

2.3.4.2.2- 1.170 TL'yi Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları

Türkiye'de vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan aşağıda belirtilen menkul sermaye iratlarının 1.170 TL'lik tutarı aşmaması halinde, bu iratlar beyan edilmeyecektir:

- Kıyı bankacılığından (off-shore bankacılık) elde edilen faiz gelirleri.
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller. (31/12/2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilenler)
- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar. (31/12/2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilenler)
- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri.
- Her nevi alacak faizleri.
- Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları.

Türkiye'de vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan yukarıda belirtilen menkul sermaye iratları 1.170 TL'lik tutarı aşmaması halinde yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceklerdir.

Burada bahsedilen 1.170 TL'lik tutar bir istisna olmayıp, gelirin beyan edilip edilmeyeceğine yönelik tespitte dikkate alınacak bir haddir. Bu had yukarıda belirtilen gelirlerin her biri için ayrı ayrı uygulanmayacak olup, bu gelirlerin toplam tutarı dikkate alınacaktır.

2.3.4.3- İndirim Oranı Uygulanacak Menkul Sermaye İratları

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre 2011 yılı için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranı %10,26'dır. Bu dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı ise %8,12'dir. Bu oranlar dikkate alındığında 2011 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı birden büyük çıkmaktadır. Bu kapsamda 2011 takvim yılında elde edilen menkul sermaye iratlarından, 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler, indirim oranının birden

büyük olması nedeniyle beyan edilmeyecektir. Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarının beyanında da indirim oranı uygulanmayacaktır. Ticari işletmelere dahil kazanç ve iratlar için indirim oranı uygulanması söz konusu değildir.

Aşağıdaki tablo menkul sermaye iratlarının beyanı ile ilgili olarak Gelir İdaresi başkanlığı tarafından 2010 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının elde edilmesi ve beyanı adlı kitapçığından alınmış ve 2011 yılı için tarafımızca yeniden düzenlenmiştir.¹

Menkul Sermaye İradının Türü :	Beyan Durumu :	Özellikleri :
Mevduat faizleri	Beyan Dışı	Vergi kesintisine tabi tutulmuştur. Tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceklerdir.
Özel Finans Kurumlarınca (Katılım Bankası)	Beyan Dışı	
Ödenen Kar Payları	Beyan Dışı	
Repo Gelirleri	Beyan Dışı	
01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz gelirleri	Beyan Dışı	Tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceklerdir.
Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler	Beyan Dışı	
Kurumlar vergisi mükelleflerince 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtım halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar payları	Beyan Dışı	
Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi ortaklarca elde edilen kar payları	Beyan Dışı	
01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilen hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen Bedeller	1.170 TL'yi aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	Tevkifat ve istisna uygulanmayan gelirlere ilişkin 1.170 TL'lik beyan haddinin aşılması halinde beyan edileceklerdir.

¹<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>, erişim. 11.11.2011

İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar	1.170 TL'yi aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	Tevkifat ve istisna uygulanmayan gelirlere ilişkin 1.170 TL'lik beyan haddinin aşılması halinde beyan edileceklerdir
Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri		
Kıyı bankacılığından (off-shore bankacılık) elde edilen faiz gelirleri		
Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları (faiz, repo, kar payı v.b.)		
Her çeşit alacak faizleri		
01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri (TL cinsinden)	2011 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı birden büyük olduğundan beyan edilmeyecektir.	Beyan edilmeyecektir.
01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri (döviz, altına veya başka bir değere endeksli)	İndirim oranı uygulanmayacak olup, toplam tutarı 23.000 TL'yi aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	Tevkifat uygulanan gelirlere ilişkin 23.000 TL'lik tutarı aşması halinde beyan edilecektir.
1999-2002 tarihleri arasında sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların dağıtım halinde gerçek kişilerce elde edilen kar payları	Elde edilen kar payının net tutarına bu tutarın 1/9'u eklenerek bulunacak tutarın yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 23.000 TL'yi aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	
Her nev'i hisse senetlerinin kar payları	Elde edilen kar payının brüt tutarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 23.000 TL'yi aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	
İştirak hisselerinden doğan kazançlar	Elde edilen kar payının brüt tutarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 23.000 TL'yi aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	
Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları	Elde edilen kar payının brüt tutarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 23.000 TL'yi aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	

2- Dar Mükellefiyette;

Gelir Vergisi Kanununun 86. maddesinin 2. fıkrasına göre Türkiye’de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan (GVK’nın 94. maddesi veya geçici 67. maddesi uyarınca) menkul sermaye iratları için; yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

Tevkifat uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratları ise GVK’nın 101. maddesi gereğince münferit beyanname ile beyan edilmelidir.

2.3.5- Diğer Kazanç ve İratlar**1- Tam Mükellefiyette;**

Tam mükellef gerçek kişiler, istisna tutarını geçen diğer kazanç ve iratlarını yıllık beyanname ile beyan etmek zorundadırlar. **2011 yılına ilişkin** istisna tutarı değer artışı kazançları için 8.000 TL, arızı kazançlar için 19.000 TL’dir.

2- Dar mükellefiyette;

Dar mükellef gerçek kişilerin diğer kazanç ve iratları için yıllık beyanname vermeleri söz konusu olmayıp, bu gelirler için münferit beyanname verilecektir.

3- BİRDEN FAZLA GELİR UNSURUNUN BİR ARADA ELDE EDİLMESİ

Yukarıda yer alan bölümlerde, genel olarak, beyana tabi gelirin sadece bir gelir unsurundan oluştuğu varsayılarak bu gelirler için yıllık beyanname verilip verilmeyeceği konusunda açıklamalar yapılmıştır. Bununla birlikte bir kişinin gelirin birden fazla gelir unsurundan oluşması mümkündür. Bu durumda hangi gelirlerin beyannameye dahil edileceğine ilişkin açıklamalar izleyen bölümlerde yer almaktadır.

1- Tam Mükellefiyette;

Önceki bölümlerde yapılan açıklamalarda da görüldüğü üzere, yıllık beyannameye dahil edilme, gelirin niteliğine ve tutarına bağlı olarak değişmektedir. Bazı gelirler için tutarı ne olursa olsun beyanname verilmesi zorunlu iken, bazı gelirler tutarı ne olursa olsun beyannameye dahil edilmemektedir. Bazı gelirler için ise belirli koşullara bakılarak beyanname verilip verilmeyeceğine karar verilmesi gerekmektedir.

3.1- Beyannameye Dahil Edilecek Gelirler

Aşağıdaki gelirler için (istisna hadleri içinde kalan kısımları hariç) yıllık beyanname verilecektir.

- Gerçek usulde vergilendirilen ticari kazançlar,
- Basit usulde vergilendirilen ticari kazançlar,
- Gerçek usulde vergilendirilen zirai kazançlar,
- Serbest meslek kazançları,
- 8.000 TL’yi aşan diğer kazanç ve iratlar.
- Tevkif suretiyle vergilendirilmemiş ücretler (Diğer ücretler hariç),
- Birden fazla işverenden alınan ve birden sonraki işverenden alınanların toplamı 23.000 TL’yi aşan tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler,
- Tevkif suretiyle vergilendirilmiş ve toplamı 23.000 TL’yi aşan gayrimenkul ve menkul sermaye iratları.

Daha öncede belirtildiği üzere, ticari ve gerçek usulde tespit edilen zirai kazançlar, serbest meslek kazançları ile ilgili olarak bu faaliyetlerden zarar edilmiş olsa dahi yıllık beyanname verilmesi gerekmektedir.

3.2- Beyannameye Dahil Edilmeyecek Gelirler

Aşağıdaki gelirler için beyanname verilmeyecektir.

- Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar.
- Vergi kesintisine tabi tutulmuş olan mevduat faizleri.
- Vergi kesintisine tabi tutulmuş olan katılım bankalarının kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları.
- Vergi kesintisine tabi tutulmuş olan repo gelirleri.
- Menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerine ödenen kar payları.
- 07/10/2001 tarihinden itibaren düzenlenen şahıs sigorta poliçeleri dolayısıyla elde edilen menkul sermaye iratları.
- Kurumların 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların dağıtımı dolayısıyla elde edilen kar payları.
- Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemleri sonucunda elde edilen kar payları.
- Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı.
- Toplamı 1.170 TL'yi aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.
- Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler.
- Birden fazla işverenden alınan ve birden sonraki işverenden alınanların toplamı 23.000 TL'yi aşmayan tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler.
- Tevkif suretiyle vergilendirilmiş ve toplamı 23.000 TL'yi aşmayan gayrimenkul ve menkul sermaye iratları.

Diğer gelirler dolayısıyla yıllık beyanname verilmesi durumunda da bu gelirler yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.

2- Dar Mükellefiyette;

Dar mükellefiyette her bir gelir unsuru itibariyle yapılan açıklamalar dikkate alınarak yıllık beyannameye dahil edilecek gelirler belirlenecektir.

4- ZARARLARIN KARLARA TAKAS ve MAHSUBU

Gelir vergisi mükellefleri elde ettikleri kazanç ve iratlarını yıllık beyanname üzerinde belirtirler. Beyannamede toplanan bu kazanç ve iratlara, beyanname üzerinde bazı indirimler ve zarar mahsubu uygulandıktan sonra gelir vergisi matrahı tespit edilmektedir. Zararların kârlara takas ve mahsubu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 88. maddesinde düzenlenmiş olup, madde metni şu şekildedir;

“Madde 88 – (Değişik: 24.12.1980 tarih ve 2361 sayılı Kanunun 63’üncü maddesiyle değişen şekli):

Gelirin (...) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hasıl olan zararlar (80 inci maddede yazılı diğer kazanç ve iratlardan (...) doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

(31.12.1981 tarih 2574 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle değişen fıkraya) Bu mahsup neticesinde kapatılmayan zarar kısmı, müteakip yılların gelirinden indirilir. Arka arkaya **beş yıl içinde mahsup edilmeyen** zarar bakiyesi müteakip yıllara naklolunamaz.

Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, **sermayede vukua gelen eksilmeler zarar addolunmaz.**

(12.6.1987 tarih ve 3380 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen fıkraya) Tam mükellefiyette yurt dışı faaliyetlerden doğan zararlar, faaliyette bulunulan ülkenin vergi kanunlarına göre beyan edilen vergi matrahlarının (zarar dâhil) her yıl o ülke mevzuatına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlarca rapora bağlanması ve bu raporun aslı ile tercüme edilmiş bir örneğinin Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibrazı halinde mahsup edilebilecektir. Denetim kuruluşlarınca hazırlanacak raporun ekinde yer alan vergi beyanlarının, bilânço ve kar-zarar cetvellerinin o ülkedeki yetkili mali makamlarca onaylanması zorunludur. Faaliyette bulunulan ülkede denetim kuruluşu olmaması halinde, her yıla ait vergi beyannamesinin, o ülke yetkili makamlarından alınan birer örneğinin mahallindeki Türk elçilik ve konsoloslukları, yoksa orada Türk menfaatlerini koruyan ülkenin aynı mahiyetteki temsilcilerine onaylatılarak, aslının ve tercüme edilmiş bir örneğinin ilgili vergi dairesine ibrazı yeterlidir.

(12.6.1987 tarih ve 3380 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen fıkraya) Türkiye'de mahsup edilen yurt dışı zararın, ilgili ülkede de mahsup edilmesi halinde, Türkiye'deki beyannameye dâhil edilecek yurt dışı kazanç, mahsuptan önceki tutar olacaktır.

(12.6.1987 tarih ve 3380 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen fıkraya) Türkiye'de Gelir Vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurt dışı zararlar, yurt içindeki kazanç ve iratlardan mahsup edilmez. (12.6.1987 tarih ve 3380 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen fıkraya) Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

Bu hükme göre Gelir Vergisi Kanununun 2. maddesinde yedi gruba ayrılan gelir unsurlarının bir kısmından kaynaklanan zararların vergiye tabi gelirin belirlenmesi açısından diğer gelir unsurlarından elde edilen kazanç ve iratlardan mahsubuna olanak tanınmış, mahsup neticesinde kapatılmayan zarar kısmının ise, beş yıl süre ile izleyen yılların gelirlerinden indirilmesi öngörülmüştür.

4.1- Çeşitli Durumlarda Zarar Mahsubu

193 sayılı GVK'nın 88. maddesinde düzenlenen zarar mahsubunun, muhtelif durumlarda arz ettiği özellikler aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

4.1.1- Aynı Yılda Meydana Gelen Zararların Mahsubu

Gelirin yıllık beyannameye toplanması ve beyanı gereken durumlarda, GVK'nın 2.maddesinde belirtilen kaynakların bir bölümünde meydana gelen zararlar, varsa diğer gelir kaynaklarından sağlanana kazanç ve iratlardan mahsup edilir². Mahsupta esas, aynı yıl içinde meydana gelen zararların, aynı yılda sağlanan kazanç ve iratlardan mahsup edilmesidir.

Örnek: Mükellef B'nin iki ticari faaliyeti ve bir gayrimenkul sermaye iradı bulunmaktadır. Mükellef B, 2011 yılında 1. ticari faaliyetinden 20.000 TL kâr elde etmiş, 2. ticari faaliyetinden ise 15.000 TL zarar etmiştir. Aynı dönemde 3.000 TL gayrimenkul sermaye iradı elde etmiştir.

Bu duruma göre mükellef B, gelirlerini yıllık beyannameye toplarken, 2. ticari faaliyetinden doğan 15.000 TL zararı, 1. ticari faaliyetinden elde ettiği 20.000 TL ticari kazancından ve gayrimenkul ser-

²KIZILOTL Şükrü, GVK ve Uygulaması-Cilt 2, Yaklaşım Yayınları, Ankara 1997, s. 1749

maye iradı olarak sağladığı irat tutarı olan 3.000 TL'den mahsup edebilecektir. Bu mahsup sonucunda yıllık beyannamede kalan gelir ise $(20.000+3.000-15.000=)$ 8.000 TL olacak ve bu gelir vergiye tabi olacaktır.

4.1.2- Mahsup Edilmeyen ve Sonraki Yıllara İntikal Eden Zararların Mahsubu

Gelir unsurlarının bir veya birkaçından doğan zararlar, diğer kaynakların kazanç ve iratlarından mahsup edildiğinde tamamen kapatılmaz ise kalan zarar miktarı ertesi yıllara devredilir. Gelirin tek kaynaktan (örneğin; sadece ticari kazançtan) oluşması ve bu kaynaktan zarar doğması halinde de söz konusu zarar sonraki yıllara devrolunur. Devredilen bu zararlar, **arka arkaya beş yıllık süre içinde** o yılların gelirlerinden mahsup edilir. Beş yıllık sürenin hesabı, zararın vuku bulduğu takvim yılını takip eden vergilendirme döneminden başlar. Mükellef 2011 yılı gelir vergisi beyannamesi üzerinde en son "2006 yılı zararını" indirim konusu yapabilecektir.

Beş yıllık süre içerisinde mahsup edilmek üzere ileriki yıllara devredilen zararın, mahsup olanağı doğduğu yılda mahsup edilmesi gerekir. Mahsup olanağı doğduğu yılda mahsup edilmeyen zarar, daha sonraki yılların gelirlerinden mahsup edilmelidir. GVK'nun 88/2. Maddesinde "Arka arkaya beş yıl içinde..." deyiimi kullanılarak bu sürenin **kesintisiz** olduğu belirtilmiştir.

Örnek: Mükellef C, 2009 yılında ticari faaliyetinden 80.000 TL zarar etmiş, gayrimenkul sermaye iradından ise 50.000 TL gelir sağlamıştır. 2010 yılında ticari faaliyetinden 30.000 TL kar, 10.000 TL de gayrimenkul iradı sağlamıştır. 2011 yılında da ticari faaliyetinden 40.000-TL kar gayrimenkul sermaye iradından da 15.000 TL gayrimenkul sermaye iradı elde etmiştir.

Bu durumda 2009 yılındaki 80.000 TL ticari zararın, 50.000 TL'lik gayrimenkul sermaye iradından mahsubundan sonra 30.000 TL'lik zarar bakiyesi kalmıştır. Bu zararın 2010 yılındaki $(30.000+10.000=)$ 40.000 TL'lik kazançtan mahsubu gerekir. 2010 yılında mahsup yapılmadığında, 2011 yılındaki mahsup hakkı kaybedilir. Beş yıllık zarar mahsup süresi dolmamış olmasına rağmen 2009 yılının zarar bakiyesi 2011 yılında mahsup edilemez.³ Ayrıca geçmiş yıl beyannamesinde gösterilmeyen zararın beyan olunan kazançtan indirilmesi mümkün değildir⁴.

4.1.3- Zarar Mahsubunda Sıra

Birbirini izleyen birden fazla yılda dönem zararı söz konusu olduğunda, sonraki yılların gelirlerinden, en önceki yıl zararından başlanarak mahsup yapılır. Sıraya uyulmaması, beş yıllık zarar mahsup süresinin geçirilmemiş olması kaydıyla mahsup hakkının kaybına yol açmaz. Zarar mahsubunda sıraya uyulmaması, ilk zararlı yıla ait beş yıllık sürenin dolması durumunda önem arz etmektedir.

Örnek: 2005 yılında 40.000 TL, 2006 yılında 50.000 TL zarar söz konusudur. 2007 ve 2008 yıllarında gelir yoktur. 2009 yılında 30.000 TL, 2010 yılında 50.000 TL, 2011 yılında ise 60.000 TL gelir elde edilmiştir.

Bu durumda normal sıra 2009 yılının 30.000 TL'lik gelirinden 2005 yılının 40.000 TL zararının 30.000TL'lik kısmının, 2010 yılında ise 50.000 TL'lik gelirden 2005 yılının kalan 10.000 TL zararının, 2006 yılının 50.000 TL zararının 40.000 TL'lik kısmının mahsup edilmesidir. Ancak mükellef, 2010 yılının geliri ile 2006 yılının 50.000 TL'lik zararını mahsup etmişse, 2005 yılının zararından kalan

³Dan. 4. Daire 29.9.1970 Tarih ve E. 1969-4436, K. 1970-4601 sayılı karar(KIZILOT, a.g.e, s.1752)

⁴Dan. 4. Daire 29.9.1970 Tarih ve E. 1969-4436, K. 1970-4601 sayılı karar(KIZILOT, a.g.e, s.1752)

10.000 TL zararın mahsup hakkını kaybetmiş olur.

Mahsup sırasının değiştirilmesinin en eski yıla ait zarar mahsup süresinin dolmamış olması kaydıyla önem yoktur. Ancak geliri olan yıllarda mutlaka mahsup yapılması gerekir. Eğer, gelir bulunan yıllarda mahsup yapılmazsa, en eski yıl zararından başlanarak zarar mahsup hakkı kaybedilecektir.

4.1.4- Diğer Kazanç ve İratlar Grubuna Giren Gelir Unsurlarında Zarar Mahsubu

Diğer kazanç ve iratlar, GVK 80. maddede, “Değer Artış Kazançları” ve “Arızı Kazançlar” olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu gelir unsurlarından doğan zararların, gelirin toplanmasında diğer gelir unsurlarının kazanç ve iratlarından mahsubu mümkün değildir. 193 sayılı GVK’nın 88. maddesinin 1. fıkrasının parantez içi hükümde, “80. Maddede yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğanlar hariç...” denilmek suretiyle açık bir şekilde hükme bağlanmıştır. Aynı şekilde devamlılık arz etmeyen gayrimenkul alım satımından doğan zarar diğer kaynakların kazancından mahsup edilemez.⁵

4.1.5- Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarında Zarar Mahsubu

GVK madde 88/3 hükmüne göre; menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede meydana gelen azalmalar zarar olarak kabul edilmemektedir. Dolayısıyla menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında sermayede meydana gelen eksilmelerin, diğer gelir unsurlarının kazançlarından mahsubuna imkân yoktur. Gider fazlalığından doğan zararların ise diğer gelir unsurlarının kazançlarından mahsubu mümkündür.

4.1.6- Yurtdışı Faaliyetlerden Doğan Zararların Mahsubu

Gelir Vergisi Kanununun 88. maddesine 1987 yılında 3380 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle yurt dışı faaliyetten doğan zararların yurt içinde elde edilen gelirlerden mahsup edilebileceği kabul edilmiştir.

GVK’nın 88/5. maddesinde; Türkiye’de mahsup edilen yurtdışı zararın, ilgili ülkede de mahsup edilmiş olması durumunda, Türkiye’deki beyannameye dâhil edilecek yurt dışı kazancın, mahsuptan önceki tutar olması gerektiği belirtilmiştir.

GVK’nın 88/6. maddesinde de, Türkiye’de gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurtdışı zararların yurt içinde elde edilen kazanç ve iratlardan mahsup edilemeyeceği hükmüne yer verilmiştir.

4.1.7- Zarar Beyan Edilen Yılda Matrah Farkı Bulunduğunda Bu Zararın Mahsup Edildiği Sonraki Yıllarda Yapılacak Tarhiyatta Usul

Zarar beyan edilen dönemle ilgili olarak yapılan incelemede tespit edilen matrah farkı ile sonuç kâra dönüştüğünde (veya zarar tutarı azaldığında), bu zararın devredilerek mahsup edildiği izleyen yıllar bakımında da tarhiyat yapılır. Zarar beyan edilen dönemle ilgili tarhiyat maddi delil veya kanuni ölçülere dayanıyorsa, mahsubun yapıldığı sonraki yıllarda da ikmalen tarhiyat yapılır. Kısmen ikmalen, kısmen re’sen tarhiyat bulunmakta ise ikmalen tarhiyat konusu fark için ileriki yıl veya yıllarda gene ikmalen tarhiyat yapılır⁶.

Zarar beyan edilen dönemde, tümüyle veya kısmen re’sen tarhiyat konusu matrah farkı tespit edilmesi halinde, ileriki yıllarda da tarhiyatın re’sen yapılması gerekir. Özellikle inceleme elemanlarının

⁵Danıştay 4. Dairesi’nin 16.10.1975 tarih ve E:1975/596, K: 1975/2611 sayılı kararı

⁶ÖZBALCI Yılmaz, GVK Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayıncılık, Ankara – Ağustos 2004, s. 765

yetkileri dâhilinde re'sen belirlenecek matrah farkının ileriki yıllar bakımından kanuni ölçü sayılması ve buna göre ikmalen tarhiyat yapılması mümkün olmaz⁷.

4.2- Zarar Devri Halinde, Zararlı Yılla İlgili Defter ve Belgelerin Muhafaza ve İbraz Zamanaşımı

VUK 253. ve 256. maddelerine göre tutulması gereken defter ve belgelerin muhafaza ve ibrazında zamanaşımı süresi beş yıldır. Bu süre, defter ve belgelerin ilgili olduğu yılı izleyen yılın başından başlar. Belli bir dönemle ilgili olarak beyan edilen zararın sonraki yıllar gelirinden mahsup edildiği hallerde ise, sürenin zarar mahsubunun tamamen bittiği yılı izleyen yılın başından başlayacağının kabulü gerekir. Örneğin; 2004 takvim yılı zararını 2008 yılı gelirinden mahsup eden mükellef, 2004 yılı defter ve belgelerini 2008 yılı ile ilgili zamanaşımı süresinin sonu olan 2013 yılının sonuna kadar saklamak zorundadır. Aksi halde 2008 yılı beyannamesinde yer alan ve bu yıldaki vergiye tabi matrahın teşekkülünü etkileyen unsurlardan biri tevsik edilmemiş sayılır⁸.

5- 2011 YILI GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİNDE İNDİRİLECEK GİDERLER

Gelir vergisi beyannamesi üzerinde kanunda belirtilen indirimlerin yapılabilmesi için;

- Gelirin pozitif olması gerekir. Zarar halinde indirim olmayacaktır.
- Yapılacak indirimlerin kanunda belirtilen şartları taşıması gerekir.

Gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89. maddesine göre aşağıdaki indirimler yapılabilir:

5.1. Beyan edilen gelirin % 10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta primleri için, beyan edilen gelirin % 5'ini) ve asgarî ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla, mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları (sigortanın veya emeklilik sözleşmesinin Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir sigorta veya emeklilik şirketi nezdinde akdedilmiş olması, prim ve katkı tutarlarının gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olması ve ücret geliri elde edenlerin ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ayrıca indirilmemiş bulunması şartıyla, eşlerin veya çocukların ayrı beyanname vermeleri halinde, bunlara ait prim ve katkı payları kendi gelirlerinden indirilir).

Konu ile ilgili olarak 3 No'lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılan açıklamaya göre; burada beyan edilen gelir olarak yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan indirimler ve geçmiş yıl zararları toplamından önceki tutar esas alınacaktır.

5.2. Beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları (mükerrer 121'inci madde çerçevesinde eğitim ve sağlık harcamaları nedeniyle vergi indiriminden yararlanan ücretliler, aynı harcamalarını bu hükümden yararlanarak matrahlarından indiremezler).

01.01.2007 tarihinden itibaren Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 121. maddesinde yer alan vergi indirimi yürürlükten kaldırıldığından parantez içindeki hükmün geçerliliği kalmamıştır. Yıl içerisinde

⁷Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, İstanbul 2005, s. 307

⁸Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, İstanbul 2005, s. 307

tevkif suretiyle vergilendirilen ücretler nedeniyle GVK'nın 86. maddesine göre yıllık beyanname verilmesi halinde, ücretliler de bu indirimden yararlanabilecektir.

5.3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan veya basit usulde vergilendirilen özörlölerün beyan edilen gelirlerine, 31 inci maddede yer alan esaslara göre hesaplanan yıllık indirim (Bu indirimden bakmakla yükümlü olduğu özörlü kişi bulunan serbest meslek erbabı ile hizmet erbabı (tevkifat matrahı dahil) da yararlanır.).

Gelir Vergisi Kanununun 31. maddesine göre, çalışma gücünün asgarî % 80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgarî % 60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece sakat, asgarî % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece sakat sayılır ve aşağıda sakatlık dereceleri itibariyle belirlenen aylık tutarlar, hizmet erbabının ücretinden indirilir. 01.01.2011 tarihi itibariyle sakatlık indiriminde aylık tutarlar;

- Birinci derece sakatlar için 700,00.-TL,
- İkinci derece sakatlar için 350,00.-TL ve
- Üçüncü derece sakatlar için 170,00.-TL.

Bu tutarların yıllık tutarları gelir vergisi beyannamesinde beyan edilen gelirden indirilebilecektir.

5.4. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar.

5.5. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdî ve aynî bağış ve yardımların tamamı.

21 No'lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yer alan açıklamalar doğrultusunda "okul" ifadesinden, doğrudan eğitim-öğretim hizmetlerinin verildiği temel birimlerin anlaşılması gerekmekte olup, rehberlik ve araştırma merkezi, mesleki eğitim merkezi, iş eğitim merkezi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve akşam sanat okulları da bu kapsamda değerlendirilecektir. "Sağlık tesisi" ifadesinden ise Sağlık Bakanlığınca sağlık tesisi kapsamında değerlendirilen kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

5.6. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelinin tamamı.

Bu madde ile ilgili 251 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır. Buna göre söz konusu bağışların gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin bağışının dernek veya vakfa yapılmış olması gerekmektedir. Bağış kabul edecek dernek veya vakfın tüzüğünde veya senedinde ihtiyacı bulunanlara gıda, temizlik, giyecek ve yakacak yardımı yapabilmesine ilişkin hükümlerin yer alması gerekmektedir.

5.7. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve bilimsel araştırma faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan ya da Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen veya

desteklenmesi uygun görülen;

a) Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticari olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesine,

b) Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarisi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi manyetik, elektronik ve bilişim teknolojisi yoluyla üretilenler de dahil olmak üzere görsel, işitsel veya basılı materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtımı ve tanıtımının sağlanmasına,

c) Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması ile bu eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılmasına,

d) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işlerine,

e) Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarına,

f) Yurt dışındaki taşınmaz Türk kültür varlıklarının yerinde korunması veya ülkemize ait kültür varlıklarının Türkiye'ye getirilmesi çalışmalarına,

g) Kültür envanterinin oluşturulması çalışmalarına,

h) 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınır kültür varlıkları ile güzel sanatlar, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki ürün ve eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılması ve güvenliklerinin sağlanmasına,

i) Somut olmayan kültürel miras, güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve etkinlikler ile bu alanlarda araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri, atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı, her türlü araç ve teçhizatın tedariki ile film yapımına,

j) Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmalarına,

İlişkin harcamalar ile bu amaçla yapılan her türlü bağış ve yardımların % 100'ü (Bakanlar Kurulu, bölgeler ve faaliyet türleri itibarıyla bu oranı yarısına kadar indirmeye veya kanuni oranına kadar çıkarmaya yetkilidir).

5.8. 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 17.6.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının; amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si.

5.9. Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %40'ı **(28/02/2008 tarih ve 5746 sayılı kanunla yapılan değişiklikle % 100'ü)** oranında hesaplanacak "Ar-Ge" indirimi. Mükellefler dönem içinde genel esaslara göre indirim konusu yaptıkları Ar-Ge harcamalarının %100' ü oranında beyanname üzerinde indirim yapabileceklerdir.

Araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile doğrudan ilişkili olmayan giderlerden ve tamamen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmayan amortisman tabi iktisadi kıymetler için hesaplanan amortisman tutarlarından verilen paylar üzerinden Ar-Ge indirimi hesaplanmaz.

Yapılan bu düzenleme ile hem Ar-Ge harcamalarının daha önce olduğu gibi gider kaydedilmesine olanak tanınmakta hem de bu giderlere ilave olarak bunların toplamının %40 (%100)'ünün ilgili dö-

nemde beyan edilen gelirden indirilmesine imkan sağlamaktadır.

5.10. Bakanlar Kurulunca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığıyla makbuz mukabili yapılan aynî veya nakdî bağışların tamamı.

5.11. (5904 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle eklenen bent. Yürürlük; 03.07.2009) İktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı.

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın varsa mukayyet değeri, yoksa Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre Takdir Komisyonunca tespit edilecek değeri esas alınır.

6- MATRAHTAN ve GELİR UNSURLARINDAN İNDİRİLMEMEYECİK GİDERLER

Gelir Vergisi Kanununun 90. maddesine göre, gelir vergisi ile diğer şahsi vergiler ve her ne şekilde olursa olsun vergi cezaları ve para cezaları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler Gelir Vergisi'nin matrahından ve gelir unsurlarından indirilmez.

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri, vergi matrahından ve gelir unsurlarından indirilmez.

7- GELİRİN TOPLANMASI İLE İLGİLİ ÖRNEKLER

7.1- Bayan (A), 2011 yılında üç ayrı işverenden ücret geliri elde etmekte olup, ücretlerin tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunmaktadır.

Birinci işverenden alınan ücret	30.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	15.000 TL
Üçüncü işverenden alınan ücret	10.000 TL

Birinci işverenden alınan ücret toplama dahil edilmeyecek olup, 2. ve 3. işverenden alınan ücretler toplamı (15.000+10.000=) 25.000 TL, 23.000 TL' lik beyan sınırını aştığı için 55.000 TL' lik ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir. Ancak 2. ve 3. işverenden alınan ücretler toplamı 23.000.TL' yi geçmeseydi beyanname verilmeyecekti.

7.2- Serbest meslek erbabı Bay (A)'nın serbest meslek kazancı yanında tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş iki işverenden ücret geliri ile yine tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş işyeri kira geliri bulunmaktadır.

Serbest meslek kazancı	10.000 TL
Birinci işverenden alınan ücret	28.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	11.000 TL
İşyeri kira geliri (Brüt)	15.000 TL

Bay (A) serbest meslek kazancı nedeniyle her halükarda beyanname verecektir. Birinci işverenden alınan hariç, ikinci işverenden alınan ücret geliri ise 23.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından ücret gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir. Serbest meslek kazancı ve işyeri kira geliri tutarının toplamı 23.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, işyeri kira geliri beyannameye dahil edilecektir.

7.3- Bay (H) İstanbul ilinde ikamet etmekte olup, ortağı olduğu bir şirkette muhasebe müdürü olarak çalışmaktadır. Bu şirketten 2011 yılında elde ettiği ve tamamı tevkifata tabi tutulmuş ücret gelirinin toplamı 48.000 TL'dir. Şirketin 2010 yılına ait karları 2011 yılında dağıtımına tabi tutulması nedeniyle elde ettiği kar payının tutarı 15.000 TL'dir. Ayrıca kiraya verdiği konuttan da 2011 yılında elde ettiği gayrimenkul sermaye iradının yıllık gayri safi tutarı da 12.000 TL'dir. Bay (H) gayrimenkul sermaye iradının beyanında götürü gider usulünü seçmiştir. Mükellefin başkaca bir geliri bulunmamaktadır.

Buna göre mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Mükellef, elde ettiği ve tamamı vergi tevkifatına tabi tutulan ücret gelirini, GVK'nın 86/1-b maddesi gereğince beyannameye dahil etmeyecektir. Ancak mükellefin elde ettiği gayrimenkul sermaye iradının yıllık gayrisafi tutarının 2.800 TL'lik istisna haddini aşması nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannameyi vermek zorundadır. Tam mükellef kurumdan elde edilen 15.000 TL'nin yarısı da GVK 22. maddesi gereğince istisnadır. Bu açıklamalara göre mükellefin vergiye tabi geliri aşağıdaki gibi olacaktır.

• Kazanç ve iratlar toplamı	27.000
• Kar payı	15.000
• Mesken kira geliri	12.000
(-)Kazanç ve iratların istisna haddi içinde kalan kısmı	10.300
• Kar payı	7.500
• Mesken kira geliri	2.800

Vergiye tabi gelir toplamı $(27.000 - 10.300) = 16.700$ TL' dir. Vergiye tabi gelir toplamının 2011 yılı için beyan sınırı olan 23.000 TL'yi geçmemesi nedeniyle kar payı verilecek beyannameye dahil edilmeyecek, sadece mesken kira geliri dahil edilecektir.

• Gayrisafi irat	12.000
• İstisna	2.800
• Kalan	9.200
• Götürü Gider $(9.200 \times \%25)$	2.300
• Safi irat	6.900
Mükellefin Gayrimenkul Sermaye İradı	6.900
Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	6.900
Hesaplanan Gelir Vergisi	1.035
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	1.035

7.4- Bay (K), Adıyaman'da bulunan dairesini konut olarak kiraya vermiş, 2011 yılında 6.000 TL kira geliri elde etmiştir. Mükellef gerçek gider yöntemini seçmiş olup, bu konut ile ilgili gerçek gider toplamı 2.000 TL'dir. Mükellef Bay (K), İsveç'te işçi olarak çalışıp, emekli olduktan sonra Adıyaman'a yerleşmiştir. İsveç'teki sosyal güvenlik kurumundan 30.000 TL emekli maaşı almıştır. Mükellef ayrıca 20.000 TL mevduat faizi elde etmiştir. Verilen bilgilere göre mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Mükellefin elde ettiği gayrimenkul sermaye iradının yıllık gayrisafi tutarı 2.800 TL'lik istisna haddini aşması nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannameyi vermek zorundadır. Ancak yurt dışından alınan emekli maaşı GVK'nın 23/13. maddesi uyarınca gelir vergisinden istisnadır. Bu nedenle emekli maaşı beyannameye dahil edilmeyecektir. Ayrıca elde edilen mevduat faizleri, GVK'nın geçici 67. maddesi

uyarınca beyannameye dahil edilmemelidir. Bu açıklamalar doğrultusunda mükellefin vergiye tabi geliri aşağıdaki gibi olacaktır:

• Gayrisafi İrat toplamı:	6.000
• Vergiden İstisna Tutar	2.800
• Kalan	3.200
• Vergiye Tabi İrada İsabet Eden Gerçek Gider Tutarı	1.066
(3.200/6.000)x2.000	
• Safi Kira Geliri	2.134
• Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	2.134
• Hesaplanan Gelir Vergisi	320,10
• Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	320,10

7.5- Bay (A)'nın 2011 yılında elde ettiği ve 2012 yılında beyan edeceği gelirler aşağıdaki gibidir:

1. Gerçek usulde vergilendirilen zirai faaliyeti neticesinde 60.000 TL kazanç elde etmiştir.

2. Önceki yıllardan devreden ve GVK'nın mülga 19. maddesi kapsamında endekslenmiş 20.000.- TL yatırım indirimi bulunmaktadır.

3. İşletme bünyesinde 2.000 TL AR-GE harcaması yapılmıştır.

4. 29.02.2003 tarihinde ihraç edilen ve bu tarihte iktisap ettiği Hazine Bonolarından 1.000.000.-TL'lik kısmını 21.02.2011 tarihinde 2.000.000 TL'ye elden çıkarmıştır.

Verilen bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

1,2. Bay (A), GVK 85. madde gereğince 60.000 TL'lik kazancını beyan edecektir. Bay (A)'nın yatırım indirim tutarı 20.000.-TL olmakla birlikte indirim konusu yapabileceği yatırım indirim tutarı, GVK'nın geçici 69. maddesi uyarınca $60.000 \times 0,25 = 15.000$ TL'dir. Geriye kalan 5.000 TL, GVK geçici 69. maddesi hükmü uyarınca ÜFE oranında endekslenmek suretiyle takip eden yıllara devredilecektir. Böylece beyannameye intikal ettirilecek zirai kazanç $60.000 - 15.000 = 45.000$ TL olacaktır.

3. GVK'nın 89/9. maddesi gereğince 2.000.-TL Ar-Ge harcamalarının tamamı beyan edilen gelirden indirim konusu yapılacaktır.

4. 29.02.2003 tarihinde ihraç edilen Hazine Bonolarının elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar GVK'nın geçici 67/9. maddesi gereği 31.12.2005 tarihindeki hükümlere tabidir. Belirtilen tarihte Hazine Bonolarının elden çıkarılmasından elde edilen kazanç GVK'nın mükerrer 80/1. maddesinde değer artış kazancı olarak sayılmıştır. Aynı maddenin üç numaralı fıkrasının 31.12.2005 tarihindeki hükmü ise "Bir takvim yılında elde edilen değer artış kazançlarının 2011 yılı için 19.000 TL'lik kısmı müstesnadır." şeklindedir. GVK'nın mük. 81. maddesinin yedinci fıkrasının 31.12.2005 tarihindeki hükmünde endekslemenin %10 ve üzerinde artış olma şartı bulunmamaktadır. Buna göre Hazine Bonosunun iktisap edildiği aydan bir önceki ay olan Ocak 2003 ÜFE 96,99, elden çıkarıldığı aydan bir önceki ay olan Ocak 2011 ÜFE 184,51' dir. Endeksleme Oranı = $(184,51 - 96,99) / 96,99 = \%90$ 'dır. $1.000.000 \times 0,90 + 1.000.000 = 1.900.000$ TL (endekslenmiş maliyet) $2.000.000 - 1.900.000 = 100.000$ TL (Değer Artış Kazancı), $100.000 - 19.000$ (2011 yılı için değer artış kazançları için belirlenen istisna) = 81.000 TL

AÇIKLAMA	TUTAR (TL)
Zirai Kazanç	45.000
Değer Artış Kazancı	81.000
Beyan Edilecek Kazanç ve İratlar Toplamı (a)	126.000
Beyanname Üzerinde Yapılacak İndirimler (b)	2.000
AR-GE Harcaması (GVK' nın 89/9. Maddesi gereğince 2.000.-TL AR-GE harcamalarının tamamı beyan edilen gelirden indirim konusu yapılacaktır.)	2.000
Gelir Vergisi Matrahı (c) =(a-b)	124.000
Hesaplanan Gelir Vergisi	37.080
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	37.080

7.6- Serbest meslek erbabı Bayan (E)'nin 2011 yılında elde ettiği gelirler ve yaptığı giderler aşağıdaki gibidir:

1. 2011 yılında 20.000 TL gayrisafi hasılatı, 5.000 TL de indirilecek gideri bulunmaktadır.
2. Bakmakla yükümlü bulunduğu çocuğu için 1. dereceden sakatlık indiriminden yararlanmaktadır.
3. Katılım bankasından kar zarar hesabı karşılığında 30.000 TL kar payı elde etmiştir.
4. 2011 yılında tam mükellef T A.Ş'nin 1998 dönemi kazancının dağıtılmasından elde ettiği kar payı 20.000 TL'dir.

5. 2009 Temmuz ayında 180.000 TL' ye iktisap ettiği kooperatif hisselerini, 2011 Mart ayında 200.000 TL' ye elden çıkarmıştır.

6. 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen devlet tahvili nedeniyle 40.000 TL faiz geliri elde etmiştir. İlgili banka tarafından söz konusu ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmıştır.

7. Yurt dışındaki bir bankadan 30.000 TL mevduat faizi elde edilmiştir.

Verilen bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

1. Bu verilere göre beyan edilecek serbest meslek kazancı şöyle hesaplanacaktır:

- Serbest Meslek Kazancı 20.000 TL
- İndirilecek giderler 5.000 TL
- Safi Kazanç (20.000 – 5.000=) 15.000 TL

GVK'nın 85. maddesine göre serbest meslek kazancı her halükarda beyan edilecektir.

2. GVK'nın 89/1-3. maddesindeki parantez içi hükmünde sakatlık indiriminden bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişi bulunan serbest meslek erbabının da yararlanacağı belirtilmiştir. Bu durumda mükellefin bakmakla yükümlü olduğu 1. derecede sakat çocuğu nedeniyle 2011 yılı için $700 \times 12 = 8.400$.-TL tutarındaki sakatlık indiriminin tamamını beyanname üzerinden indirim konusu yapabilecektir.

3. Katılım bankasından kâr-zarar hesabı karşılığında alınan kâr payı GVK'nın geçici 67. maddesi kapsamında olduğundan beyan edilmez.

4. GVK'nın geçici 62. maddesinin birinci fıkrasının a bendi gereği 1998 ve önceki dönemlere ilişkin elde edilen kazançlar aynı maddenin ikinci bendi gereği Gelir Vergisinden istisnadır.

5. Kooperatif hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar GVK'nın 80/4. maddesi hükmü gereği değer artış kazancıdır. Kazancın tespiti için aynı kanunun 81. maddesine göre endeksleme yapılması gerekmektedir. Ancak iktisap tarihi 01.01.2006 tarihinden sonra olduğu için endeksleme yapı-

labilmesi için artış oranının %10 ve üzerinde olması gerekmektedir. İktisap tarihinden önceki ayın ÜFE endeksi 161,40, elden çıkarma tarihinden önceki ayın ÜFE endeksi 187,69' dur. Buna göre Endeksleme Oranı= $(187,69-161,40)/161,40 = \%16$ 'dır. $180.000 \times \%16 + 180.000 = 28.800 + 180.000 = 208.800$ TL

$200.000 - 208.800 = -8.800$ TL zarar, kooperatif hisselerinin satışından zarar edilmiştir. GVK 88. maddeye göre diğer kazanç ve iratlardan doğan zararlar, diğer kaynaklardan doğan kazanç ve iratlara mahsup edilemez. Dolayısıyla beyannameye zarar olarak dahil edilmeyecektir.

6. 40.000 TL'lik faiz, GVK'nın 75/1-5. bendi gereği menkul sermaye iradıdır. Bu gelirin vergilendirilmesinde GVK'nın geçici 67. maddesi gereğince stopaj usulü geçerli olduğundan söz konusu gelir beyan edilmeyecektir.

7. Yurt dışındaki bir bankadan yabancı para cinsinden elde edilen mevduat faizi, tevkif suretiyle vergilendirilmediği ve GVK'nın 86/1-d maddesindeki 1.170 TL tutarındaki haddi aştığı için beyan edilecektir.

Bu bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyannamesi aşağıdaki gibi olacaktır:

Serbest Meslek Kazancı	15.000 -TL
Mevduat Faizi (Yurt dışındaki bankadan elde edilen)	30.000 -TL
Beyan Edilecek Kazanç ve İratlar Toplamı	45.000 -TL
Sakatlık İndirimi	8.400 -TL
Vergiye Tabi Kazanç (Matrah)	36.600 -TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	7.802 -TL
Ödenecek Vergi	7.802 -TL

7.7- Bay (A)'nın 2011 yılında yaptığı işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Devlet tahvilinden brüt 300.000 TL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

2. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan döviz cinsinden Devlet tahvilinden 25.000 TL faiz geliri elde etmiştir.

3. İşyeri olarak kiraya verdiği gayrimenkulünden 20.000 TL (brüt) gelir elde etmiştir. Söz konusu gayrimenkulü 2011 yılında 200.000.-TL'ye almıştır. İlgili gayrimenkulu banka kredisiyle almış ve 2011 yılında 10.000 TL faiz, sigorta bedeli olarak da 5.000 TL ödemiştir. GMSİ için gerçek gider usulünü seçmiştir.

4. Bay (A), tam mükellef X A.Ş.'nin 2002 yılı istisna kaynaklı kazancını dağıtması sonucu net 36.000 TL kar payı elde etmiştir.

5. Mükellef, 2011 yılı içinde bireysel emeklilik sistemine 4.000 TL katkı payı ödemiş ve devlete ait bir yetiştirme yurduna 10.000 TL nakit olarak bağışta bulunmuştur.

Verilen bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

1. Elde edilen Devlet tahvili faiz gelirine indirim oranı uygulanıyordu. 2010 yılı için uygulanan indirim oranı %93,4'tür. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre 2011 yılı için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranı %10,26'dır. Bu dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı ise %8,12'dir. Bu oranlar dikkate alındığında 2011 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı birden büyük çıkmaktadır. Bu kapsamda 2011 takvim yılında elde edilen menkul ser-

maye iratlarından, 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler, indirim oranının birden büyük olması nedeniyle beyan edilmeyecektir.

2. Bay (A)'nın elde ettiği faiz geliri, döviz cinsinden Devlet tahvilinden kaynaklandığı için bu gelire indirim oranı uygulanmayacaktır. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş Devlet tahvili faiz geliri, sıfır oranında vergi kesintisine tabi olduğundan ve elde edilen faiz geliri beyan sınırı olan 23.000 TL'yi aştığından yıllık beyannameye dahil edilecektir.

3. Bay (A), söz konusu gayrimenkulü konut olarak kiraya vermediği için iktisap bedelinin %5'i tutarındaki gider indirilemeyecektir. Gider Toplamı=Sigorta Bedeli+Kredi Faizi=5.000+10.000= 15.000.- TL, 20.000-15.000=5.000 TL

4. GVK'nın geçici 62/3. maddesi hükmüne göre kar payının net tutarı olan 36.000 TL'ye, net tutarın 1/9'u olan 4.000 TL eklenecek ve bulunan tutar olan 40.000 TL'nin yarısı beyan edilecek kar payı olacaktır. Ayrıca beyannameye intikal ettirilen kar payının 1/5'i (20.000X1/5= 4.000 TL) beyanname üzerinden hesaplanacak vergiden mahsup edilecektir.

5. Bireysel Emeklilik Ödemesi; Prim tutarı beyan edilen gelirin %10'unu aşmadığı için tamamı indirim konusu yapılabilecektir. Devlete Ait Bir Yetiştirme Yurduna Yapılan Bağış; Okul, yurt, sağlık tesisleri ve huzurevleri için genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere yapılan bağışların tamamı indirim konusu yapılabilecektir. Bu nedenle örneğimizdeki, devlete ait huzurevine nakit olarak yapılan 10.000.-TL bağışın tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

AÇIKLAMA	TUTAR (TL)
Döviz Cinsinden Elde Edilen Devlet Tahvili Faizi	25.000
Gayrimenkul Sermaye İradı	5.000
Kar Payı	20.000
Beyan Edilecek Kazanç ve İratlar Toplamı	50.000
Beyanname Üzerinde Yapılacak İndirimler (b)	14.000
Bireysel Emeklilik Ödemesi (Prim tutarı beyan edilen gelirin %10 unu aşmadığı için tamamı indirim konusu yapılabilecektir.)	4.000
Devlete Ait Bir Yetiştirme Yurduna Yapılan Bağış (Okul, yurt, sağlık tesisleri ve huzurevleri için genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere yapılan bağışların tamamı indirim konusu yapılabilecektir. Bu nedenle örneğimizdeki, devlete ait huzurevine nakit olarak yapılan 10.000 TL bağışın tamamı indirim konusu yapılabilecektir.)	10.000
Gelir Vergisi Matrahı (c) =(a-b)	36.000
Hesaplanan Gelir Vergisi	7.640
Mahsup Edilecek Vergi (GVK geçici md. 62/3 gereği)	4.000
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	3.640

7.8- Bay (A)'nın 2011 yılında elde ettiği ve 2012 yılında beyan edeceği gelirler aşağıdaki gibidir:

1. Konut Kira Geliri	30.000 TL
2. Serbest Meslek Kazancı	30.000 TL
3. İşyeri Kira Geliri (Brüt)	24.000 TL
4. 18.08.2005 tarihinde ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen Faiz geliri	20.000 USD
(Vade tarihindeki Merkez Bankası alış kuru 1,50)	
5. 01.09.2003 tarihinde ihraç edilen dövizde endeksli Devlet Tahvilinden faiz Geliri	12.000 TL
6. Off Shore Bankası faiz geliri	20.000 USD
(Vade tarihindeki Merkez Bankası alış kuru 1,50)	
7. Döviz Tevdiat Hesabı Faiz Geliri	25.000 TL
8. Repo Faiz Geliri	17.000 TL
9. Alacak Faizi	2.000 TL

Verilen bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

1. Konut kira gelirine GVK'nın 21. maddesinde yer alan istisna hükmü, mükellefin serbest meslek kazancı olduğu için uygulanmayacaktır. Yıllık gayrisafi tutarı 30.000 TL olan tevkifata ve istisna uygulanmasına tabi olmayan konut kira gelirinin, beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir. Beyan edilecek kira geliri GVK 74. maddesinde yer alan %25 götürü gider düşüldükten sonra kalan 22.500 TL'dir.

2. Mükellefin serbest meslek kazancı olan 30.000 TL'nin GVK'nın 85. maddesine göre beyan edilmesi gerekir.

3. Stopaj öncesi brüt yıllık 24.000 TL'lik işyeri kira gelirinin beyan edilip edilmeyeceği, GVK 86/1-c maddesinde yer alan 23.000 TL'lik beyan sınırının aşıp aşılmadığına bağlı olacaktır. Beyan edilmesi durumunda GVK'nın 74. maddesinde yer alan %25 götürü gider düşüldükten sonra kalan 18.000 TL'nin vergiye tabi gelir olarak beyan edilmesi ve kaynaktan kesilen vergi tutarının ($24.000 \times \%20 = 4.800$ TL), yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi gerekmektedir.

4. Eurobond faiz gelirine, eurobondlar döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymet olduklarından indirim oranı uygulanmaz. 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından elde edilen gelirlere ilişkin istisna uygulaması 31/12/2007 tarihinde son bulduğundan, 01/01/2008 tarihinden itibaren bu kıymetlerin faiz gelirleri ile bu kıymetlerin elden çıkartılmasından sağlanan diğer kazançlarla ilgili olarak istisna uygulanması söz konusu değildir. Eurobond faiz geliri $20.000 \text{ USD} \times 1.5 = 30.000 \text{ TL}$ dir.

5. 01.09.2003 tarihinde ihraç edilen dövizde endeksli Devlet Tahvilinden elde edilen 12.000 TL tutarındaki faiz gelirine indirim oranı uygulanmayacaktır. Çünkü ilgili devlet tahvili dövizde endeksli dir.

6. Off-Shore bankadan elde edilen 20.000 USD tutarındaki faiz geliri, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmadığından ve GVK 86/1-d maddesinde yer alan 1.170 TL'lik beyan sınırının üzerinde olduğundan yıllık beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir. İlgili faiz gelirinin TL karşılığı 30.000 TL'dir.

7. Döviz tevdiat hesabı faiz geliri, GVK'nın geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulduğundan, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek ve beyannameye dahil edilmeyecektir.

8. Repo faiz geliri, GVK'nın geçici 67/4. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulduğundan, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek ve beyannameye dahil edilmeyecektir.

9. 2.000 TL alacak faizi gelirinin beyan edilmesi ve beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir. (GVK 86/1-d maddesi uyarınca 1.170 TL'lik sınırı aştığından)

Konut Kira geliri	22.500 TL
Serbest Meslek Kazancı	30.000 TL
Brüt İşyeri kira geliri	18.000 TL
Eurobond Faiz Geliri	30.000 TL
Döviz Endeksli Devlet Tahvili Faiz Geliri	12.000 TL
Off-Shore Faiz Geliri	30.000 TL
Alacak Faizi	2.000 TL
Toplam Gelir	144.500 TL
Beyana Tabi Gelir	144.500 TL
Hesaplanan Vergi	44.255 TL
Mahsup Edilecek Vergiler	4.800 TL
Ödenecek Vergi	39.455 TL

7.9- Bay (Y), İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında (İMKB) 20.10.2010 tarihinde 20.000 TL değerinde hisse senedi almış, 20.12.2011 tarihinde 35.000 TL'ye satmıştır. (Satışla ilgili herhangi bir giderin yapılmadığı varsayımıyla)

- Bay (Y), 20.03.2008 tarihinde 100.000 TL'ye bir daire satın almış, ailevi nedenlerden dolayı 20.02.2011 tarihinde 150.000 TL'ye satmıştır.

- Bay (Y), sahibi olduğu işyerini Bay (Z)'ye devrederken 23.000 TL hava parası almıştır.

Verilen bilgiler ışığında mükellefin 2011 yılı gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

- Bay (Y), hisse senedini bir yıldan fazla bekleterek satmıştır. Bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi değildir. GVK'nın geçici 67. maddesi gereğince tam mükellef kurumlara ait olup, İMKB' de işlem gören ve bir yıllık süreden sonra elden çıkarılan hisse senetleri için GVK'nın değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin mükerrer 80. madde hükümleri uygulanmayacaktır. Yani bu gelirler için değer artış kazancı kapsamında yıllık beyanname verilmeyecektir.

- Bay (Y)'nin daire satış kazancının tespitinde, dairenin maliyet bedeli olan 100.000 TL'ye endeksleme yöntemi uygulanacaktır. Ancak endekslemenin yapılabilmesi için endeks artış oranının %10'u geçmesi gerekmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunca, Şubat-2008 için 148,90 olarak belirlenen üretici fiyat endeksi, Ocak-2011 ayı sonunda 182,60 olarak belirlenmiştir. Buna göre Endeksteeki Artış oranı = $(182,60 - 148,90) / 148,90 = \%22$ 'dir. Bu durumda dairenin endekslenmiş iktisap bedeli = $100.000 \times \%22 + 100.000 = 122.000$ TL'dir. Buna göre hesaplanacak değer artış kazancı $150.000 - 122.000 = 28.000$ TL olacaktır. 2011 yılı için değer artış kazançları için belirlenen 8.000 TL'lik istisna tutarı tenzil edildiğinde değer artış kazancı $28.000 - 8.000 = 20.000$ TL olacaktır.

- Bay (Y)'nin almış olduğu 23.000 TL'lik hava parası GVK'nın 82/3. maddesi uyarınca arızı kazanç kapsamındadır. Buna göre Bay (Y)'nin almış olduğu 23.000.-TL'nin 19.000 TL tutarındaki istisnadan arta kalan 4.000 TL'sini kazancına dahil etmesi gerekmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda Bay (Y)'nin gelir vergisi beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

• Diğer Kazanç ve İratlar (Arızı kazanç+Değer Artış Kazancı)	24.000 TL
• Kar	24.000 TL
• Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	24.000 TL
• Hesaplanan Gelir Vergisi	4.400 TL
• Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı	4.400 TL
• Ödenmesi Gereken Gelir vergisi	4.400 TL

7.10- Serbest olarak avukatlık faaliyetinde bulunan Bay X, 2011 yılında vekalet ücreti olarak brüt 200.000 TL hasılat elde etmiştir. (I.İş)

• Bay (X) 2011 yılının Aralık ayında vermiş olduğu danışmanlık hizmetinin bedeli olan 50.000 TL'yi 2012 yılında tahsil etmek üzere müşteriyle anlaşmıştır. (II.İş)

• Bay (X), yazmış olduğu kitapla ilgili olarak bir yayın kuruluşundan 15.000 TL telif kazancı elde etmiş olup, telif kazancı üzerinden yıl içinde 2.550 TL tevkifat yapılmıştır. (III. İş)

• Bay(X) ikametgah olarak kullandığı işyeri ile ilgili olarak 2011 yılında 30.000 TL kira ve 6.000 TL'de elektrik ve yakıt parası ödemesinde bulunmuştur.

• Bay (X) işyerinde çalışan personelin yemek ihtiyacını karşılamak için işyeri dahilinde toplam 10.000 TL harcamada bulunmuştur.

• Üye olduğu İstanbul Barosu'na 5.000 TL aidat ödemesinde bulunmuştur.

• Bay (X) işyerinde çalışan personeline 2011 yılında brüt 40.000 TL maaş ödemesinde bulunmuştur.

• Bay (X) 2011 yılında işyerinde toplam 4.000 TL kırtasiye harcamasında bulunmuştur.

• Bay (X) 2011 yılında bireysel emeklilik şirketine 3.000 TL prim ödemiş, özel ilköğretim okulunda okuyan çocuğuna 4.000 TL eğitim harcaması yapmış ve ayrıca gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan bir derneğe maliyet bedeli 3.000 TL olan yakacak yardımında bulunmuştur.

• Bay (X)'in 2011 yılında yapılan serbest meslek ödemelerinden kesilen vergi tutarı 5.000 TL'dir. Ayrıca 15.000 TL'de geçici vergi ödemiştir.

• Bay (X)'in 2010 yılı faaliyet sonucu 10.000 TL zarardır.

Mükellefin serbest meslek kazancı ile ilgili olarak gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

AÇIKLAMA	TUTAR (TL)
Bay (X)' in Toplam Hasılatı (a)	200.000
I. İş	200.000
II. İş (Serbest meslek kazançlarında hasılatın tespitinde "tahsilat" esaslı geçerli olduğundan, 2011 yılında tahsil edilmeyen söz konusu hizmet bedeli 2011 yılının beyanında dikkate alınmayacaktır.)	
III. İş (Bay (X)'in elde etmiş olduğu 15.000 TL tutarındaki telif kazancı GVK'nın 18 inci maddesine göre gelir vergisinden istisna olduğundan beyan edilmeyecek ve yıl içinde yapılan tevkifat nihai vergi olacaktır.)	
Toplam Gider (b)	95.000
İşyeri Kirası	30.000
Elektrik- Yakıt Parası	6.000
Yemek Harcaması	10.000
Büro Aidatı	5.000
Maaş Ödemesi	40.000
Kırtasiye Harcaması	4.000
Beyan Edilecek Serbest Meslek Kazancı Tutarı (c) =(a-b)	105.000
Beyanname Üzerinde Yapılacak İndirimler (d)	20.000
Geçmiş Yıl Zararı	10.000
Bireysel Emeklilik Ödemesi (Prim tutarı beyan edilen gelirin %10'unu aşmadığı için tamamı indirim konusu yapılabilecektir.)	3.000
Eğitim Harcaması (GVK'nın 89/2. maddesine göre beyan edilen gelirin %10 unu aşmadığı için indirim konusu yapılabilecektir.)	4.000
Yakacak Yardımı (GVK'nın 89/6. maddesine göre indirim konusu yapılabilecektir.)	3.000
Gelir Vergisi Matrahı (e) =(c-d)	85.000
Hesaplanan Gelir Vergisi	23.430
Yıl İçinde Ödenen Geçici Vergi	15.000
Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler	5.000
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	3.430

8- SONUÇ

Çalışmamızda açıklamaya gayret ettiğimiz üzere; elde edilen kazanç ve iratlara GVK md.83 (beyan esaslı), md. 84 (beyanname çeşitleri), md. 85 (gelirin toplanması ve beyan), md.86 (toplama yapılmayacak haller), md. 88 (zararların karlara takas ve mahsubu), md. 89 (beyanname üzerinden yapılacak diğer indirimler) ve md. 90 (matrahtan ve gelir unsurlarından indirilmeyecek giderler) uygulandıktan sonra mükelleflerin; GVK'nın 103. maddesindeki vergi tarifesinin uygulanacağı vergi matrahlarına ulaşılır. Bu suretle mükelleflerin ödenmesi gereken gelir vergisi hesaplanır.

KAYNAKÇA

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Tebliğleri,
- 16 No'lu Gelir Vergisi Sirküleri,
- KIZILOĞ, Şükrü; "GVK Uygulaması Cilt 2", Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 1997,
- ÖZBALCI, Yılmaz; "GVK Yorum ve Açıklamaları", Oluş Yayıncılık, Ankara, 2004,
- "Gelir ve Kurumlar Vergisi Beyanname Rehberi", Vergi Denetmenleri Derneği, Ankara, 2010
- "Beyanname Düzenleme Kılavuzu", Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2005.